

Oslo, 01.02.2023

Til Kultur- og likestillingsdepartementet

INNSPILL TIL STRATEGI FOR KULTURFRIVILLIGHETEN

Norske Kulturarrangører (NKA) er en landsomfattende, partipolitisk uavhengig interesse- og kompetanseorganisasjon for arrangører i kulturfeltet. Ved årsskiftet 2022/2023 representerte NKA over 500 arrangørmedlemmer fra hele landet. Medlemmene dekker mange kulturuttrykk og sjangere og fordeler seg ca. 50/50 mellom frivillige foreninger og stiftelser (musikkfrivilligheten) og bransjeaktører (musikknæringen).

NKA arbeider for at medlemmene og deres virksomheter er forberedt på og bedre rustet til å håndtere et arrangørfelt og et samfunn i endring. Dette inkluderer å jobbe for kontinuerlig forbedring av rammebetingelsene for arrangørfeltet, og dermed også for et mangfoldig tilbud av levende kunst og kultur i hele landet.

1. Bred deltakelse og tilgang på kunst og kulturaktivitet i hele landet

NKA mener at det i fremtiden vil være avgjørende å senke terskelen for deltakelse i det frivillige kulturlivet og inkludere flere av de som ikke deltar i dag.

Det er problematisk at det offentlig finansierte kunst- og kulturlivet i liten grad gjenspeiler mangfoldet i samfunnet for øvrig, og det er behov for å igangsette konkrete, målrettede tiltak for å engasjere til bredere deltakelse. Det å engasjere seg som frivillig burde fungere som en inngang til kunst- og kulturlivet og terskelen for å engasjere seg må være lav. For å lykkes med dette må det stimuleres til deltakelse både i regi av frivillige organisasjoner og gjennom såkalt punktfrivillighet. Det passer ikke nødvendigvis for alle å være medlem i en frivillig organisasjon, og det er viktig at det å engasjere seg i enkeltsaker eller enkeltarrangementer også anerkjennes som frivillighet.

I kjølvannet av koronapandemien opplever store deler av kunst- og kulturfeltet et kompetanseunderskudd, spesielt når det gjelder frivilligheten. Det er derfor prekært at eksisterende arrangørstøtteordninger styrkes, samtidig som det etableres virkemidler som kan bidra til omstilling og kompetanseutvikling i arrangørfeltet.

2. Møteplasser og tilgang på egnede kulturarenaer for aktivitet, læring og opplevelser

NKA mener at kulturfrivilligheten er en viktig del av frivilligheten i Norge. De frivillige arrangørene er essensielle for utviklingen av et rikt kulturliv, og tiltak for å forbedre deres rammebetingelser skal prioriteres. Myndighetene bør legge vekt på forbedring av eksisterende kulturlokaler, og kulturarrangementer bør finne sted i lokaler som ivaretar HMS for arrangører, utøvere og publikum. Lokalene må også tilrettelegges med tanke på god tilgjengelighet, slik at alle har mulighet til å delta. Det å gi gode publikumsopplevelser er noe som er viktig både for det profesjonelle og det frivillige feltet.

Når det gjelder møteplasser og tilgang på egnede kulturarenaer for aktivitet, læring og opplevelser mener vi at satsingen må nedfelles i lovverk og forskrifter for å sikre reell utvikling, medvirkning og tilgang over hele landet. Kulturloven må sikre en tydelig arbeidsfordeling mellom stat, fylkeskommuner og kommuner. Loven må være et reelt styringsverktøy og inneholde krav til den enkelte kommune med plan for tilgjengelige og

egnete kulturarenaer. Loven må henvise til kommunens planverk for arenaer og arealbruk, både for rene kulturarenaer, men også for andre arenaer som brukes til kulturytringer. Kommunen må også ha plikt til å samarbeide med det lokale kulturlivet.

Når det gjelder Plan- og bygningsloven så må vi også her få inn krav til alle kommuner om å ha en plan for sine kulturarenaer, i tillegg til at kommuner og fylkeskommuner må involvere kulturaktørene i planprosesser og konkrete byggeprosjekter.

Det er viktig at det følger økonomiske midler med satsingen (se punkt 4).

3. Samspill mellom den profesjonelle og frivillige kulturen

NKAs erfaring er at både den profesjonelle og frivillige kulturen er gjensidig avhengig av hverandre for å sikre et bredt og mangfoldig kulturliv. Eksempler på dette kan være:

- Kommersielle festivaler med stor publikumsoppslutning som er avhengig av betydelig frivillig arbeidskraft for å kunne gjennomføre.
- Frivillige arrangørforeninger som leier lokaler for gjennomføring av arrangementer hos profesjonelle kulturaktører, og som samarbeider med disse om arrangementene.

Inngangsporten til kulturlivet kommer ofte fra det frivillige feltet – der bygges det grunnleggende engasjementet og kompetansen. For å si det enkelt: For veldig mange arrangører er samspillet mellom det frivillige og det profesjonelle feltet essensielt med tanke på rekruttering, kompetanseheving, etablering av møteplasser og det å løfte det kunstneriske nivået. Her vil etablering av regionale kulturfond spille en avgjørende rolle og skape et løft for både det frivillige og det profesjonelle feltet.

4. Offentlige tilskuddsordninger og tiltak

NKA mener at en økt og mer forutsigbar arrangørstøtte er en nødvendig forutsetning for et bærekraftig arrangørmiljø som skaper levende kunst- og kulturopplevelser året rundt og over hele landet. Det er også behov for tilskuddsordninger med lavere terskel i form av hyppigere søknadsfrister, mindre byråkrati og kortere saksbehandlingstid. De varslede regionale kulturfondene kan være en løsning her, og sammen med andre bransjeorganisasjoner har NKA foreslått at regionale kulturfond primært innrettes for samarbeidstiltak mellom profesjonelle og frivillige (se punkt 5). Vi mener også at:

- Regjeringen må øke bevilgningen til de etablerte ordningene vi vet fungerer. Tilskuddsordningen til Kulturrom er et eksempel på noe vi vet fungerer godt. Det er svært positivt at denne ble økt for 2022, og vi håper på en permanent økning for framtiden.
- Kulturens andel av spillemidlene og formålet med anvendelsen av disse midlene må forskriftsfestes.
- Det må settes av midler til utvikling av kompetanse på hva som er egnede lokaler og hvordan man kan få tilskudd til å utbedre samt til formidling av tilgjengelige og egnede lokaler.
- Det må innføres full momskompensasjon til kulturarenaer tilsvarende som for idrettsarenaer, og den må bli regelstyrt.
- Søknadskriteriene for Frifond må forenkles samtidig som mulighetene for at nasjonale organisasjoner kan forvalte midlene opprettholdes.

NKA etterlyser også en mer prinsipiell holdning til hva kulturens andel av spillemidlene skal benyttes til og at det bør gjøres en opprydning, og viser til innspillet fra Norsk Musikkråd for mer om dette.

5. Regionale kulturfond

NKA mener det er vesentlig at ordningen blir innrettet slik at den treffer som den skal, og at potten blir stor nok til at fondsordningen lever opp til intensjonen. Der det finnes vilje, finnes det penger. Regjeringspartiene har lovet at de på sikt skal bruke én prosent av statsbudsjettet til kultur og slik sett følge opp kulturløftet fra forrige gang de satt i regjering. Den gang ble det sagt at neste steg var å styrke grasrota, kunsten og kulturen rundt om i hele landet. En skikkelig satsing på regionale kulturfond vil etter vår mening være et sentralt virkemiddel i et nytt regionalt kulturløft.

NKA mener det er viktig at ordningen kobler det frivillige og profesjonelle kulturlivet nærmere sammen. Regionale kulturfond vil kunne møte behovet for en regionalt forankret finansieringsordning som kobler det profesjonelle kulturlivet sammen med både frivillige aktører og næringsaktører. I dag er det ofte vanskelig å skaffe finansiering til prosjekter lokalt der profesjonelle og frivillige samvirker. Den offentlige finansieringen av kulturaktivitet er ofte avgrenset *enten* til offentlige og profesjonelle aktører, *eller* til tilskuddsordninger som øremerkes det frivillige feltet. Det lokale kulturlivet kjennetegnes ofte av utstrakt samarbeid mellom profesjonelle og amatører. Vi mener at opprettelsen av nye regionale kulturfond kan bidra til å løfte både kunstnerisk nivå og til å etablere flere sosiale møteplasser. I de fleste kommuner eksisterer det ikke helprofesjonelle ensembler eller institusjoner. Ved å legge til rette for flere samarbeid mellom profesjonelle og frivillige vil det kunne bidra til kunstnerisk utvikling, kompetanseutvikling, profesjonalisering og et bredere publikum.

NKA mener også det må være et absolutt krav at ordningen kommer i tillegg til eksisterende tilskuddsordninger. Ordningen bør forvaltes regionalt og av kulturfaglige utvalg med bred kompetanse som kjenner feltet godt. Regionale kulturfond er en historisk mulighet for å gi lokalt og regionalt kulturliv et betydelig løft. For at de regionale kulturfondene virkelig skal kunne utgjøre en forskjell med å styrke frivilligheten, kunstnerne, kulturgründere og publikumstilbudet har vi tidligere foreslått at det i statsbudsjettet for 2023 skulle settes av minimum 50 millioner kroner til oppbygging av regionale kulturfond, og at det må deretter foreligge en opptrappingsplan, slik at potten for de regionale kulturfondene i 2027 vil være på 150 millioner kroner.

På vegne av Norske Kulturarrangører

Siri Haugan Holden
Daglig leder